

İslam Düşünce Tarihi Yazımında İhmal Edilen Bir Müellif: Biyobibliyografik Veriler Işığında Haydar Âmülî'nin Eserleri Üzerine Bir Tahlil

Emrah Baş

 <https://orcid.org/0000-0002-5948-9352> | e.bas@alparslan.edu.tr
Doktora Öğrencisi, Marmara Üniversitesi, İstanbul, Türkiye

Öz

Bu çalışmada 8./14. yüzyılda yaşayan ve sūfî kimliğiyle ön plana çıkan önemli Şîî bilginlerden biri olan Haydar Âmülî'nin eserleri, çeşitli bağlamlarda ele alınarak İslam düşünce tarihi özelinde değerlendirmeye tabi tutulacaktır. Âmülî, 719/1319-20 yılında Âmül'de dünyaya gelmiş, ilim tahsili için Esterâbâd, Horasan ve İsfahan gibi şehirlere gitmiş ve Bâvendiler'in son kolu olan Kînhâriyye'de çeşitli siyasî görevler üstlenmiştir. 749/1348-49 yılında yaşadığı mânevî kriz sonucu tasavvufa yönelmiş ve vezirlik görevini, sahip olduğu mal ve mülkü, aile ve dostlarını geride bırakarak Şîîlerce kutsal sayılan Irak'taki bölgelere gitmiştir. Burada Bağdat, Hille, Nefes şehirleri üçgeninde bir yandan Hille Ekolü'ne mensup âlimlerin ders halkasına katılarak İmâmiyye Şîîsî'nin temel esaslarını öğrenmiş, diğer yandan Ekberî geleneğe mensup sūfilere intisap ederek tasavvufun temel metinlerini şerhleriyle birlikte okumuştur. Böylece iki ekolün öğretilerine nüfuz etme imkânı bulmuş, tasavvuf ve Şîîliğin farklı açılardan aynı hakikati ifade ettiğini ileri sürmüştür ve bu iddiasını temellendirmek için pek çok eser kaleme almıştır. Bu bağlamda Fusûsu'l-hikem'e yazdığı şerhin mukaddimesinde yer verdiği eserler listesi başta olmak üzere çeşitli kitaplarında daha önce kaleme aldığı eserlere atıf yapmıştır. Buradaki bilgilerden hareketle telif ettiği eserlerin çoğu, isim ve içerik olarak tespit edilebilir. Yazdığı kitaplarda atıf yapmadığı eserleri ise gerek kendisinden sonra oluşan literatürden gerekse kütüphane kayıtlarından tamamlamak mümkündür. Bu çalışmada bahsi geçen kaynaklar esas alınarak Âmülî'nin eserlerinin sayısı, içerik, kronoloji, dil ve üslup, yöntem gibi çeşitli bağlamlarda ele alınması amaçlanmaktadır. Böylece tasavvufun esaslarını Şîîliğin öğretileriyle birleştirme projesiyle ön plana çıkan müellifin, kaleme aldığı eserlerle gerek tasavvuf gerekse Şîîlik açısından İslam düşünce tarihinde nerede konumlandığı tespit edilecektir.

* Bu çalışma Doç. Dr. Ercan Alkan danışmanlığında hazırlanmakta olan "Tasavvuf-Şîîlik Etkileşimi: Haydar Âmülî Örneği" başlıklı doktora tezi esas alınarak hazırlanmıştır.

Anahtar Kelimeler

Tasavvuf, Teşeyyü', İslam Düşünce Tarihi, Haydar Âmülî, Biyografi.

Etik Beyan	Bu alışma, Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu'nda sunulan "İslam Düşünce Tarihi Yazımında İhmal Edilen Bir Müellif: Biyo-Bibliyografik Veriler Işığında Haydar ml'nin Eserleri zerine Bir Tahlil" adlı tebliğin özetidir.
Türü	Bildiri zeti
Geliř Tarihi	03.08.2024
Kabul Tarihi	17.08.2024
Yayım Tarihi	31.08.2024
Kategori	Sanat ve Beřeri Bilimler, Dini Araştırmalar, İlahiyat
Araştırma Alanı	Tasavvuf
Sempozyum	:
Adı	4. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs/article/view/575
Yer ve Tarih	evrim İçi - 26-31 Aęustos 2024
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneęi
Bildiri Oturum Bilgisi	4. Oturum - 26 Aęustos 2024 Pazartesi 19:00 - 20:30
Telif Hakkı	© 2024 Emrah Baş. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Baş, Emrah. "İslam Düşünce Tarihi Yazımında İhmal Edilen Bir Müellif: Biyo-Bibliyografik Veriler Işığında Haydar ml'nin Eserleri zerine Bir Tahlil". 4. <i>Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu: Bildiri zetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 39-42. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2024. https://doi.org/10.55709/okuokutpress.54

A Neglected Author in the Writing of the History Islamic Thought: An Analysis of Ḥaydar Āmulī's Works in the Light of Bio- Bibliographic Data

Emrah Baş

 <https://orcid.org/0000-0002-5948-9352> | e.bas@alparslan.edu.tr
Ph.D. Student, Marmara University, Istanbul, Türkiye

Abstract

In this study, the works of Ḥaydar Āmulī, one of the significant Shi'ite scholars who lived in the 8th/14th century and came to the forefront with his Sūfī identity, will be evaluated in various contexts and will be subjected to evaluation in the history of Islamic thought. Āmulī was born in 719/1319-20 in Āmul, and went to cities such as Astarābād, Khurāsān, and Isfahān to study science, and took part in various political events in the Kinkhwariyya, the last branch of the Bāwandid dynasty. As a result of the spiritual crisis he experienced in 749/1348-49, he turned to Sūfism, and abandoned his duty as a vizier, with possessions, family, and friends behind, he went to the regions in Iraq that were considered sacred by the Shi'ites. Here, in the triangle of the cities of Baghdad, Hillah, and Najaf, on the one hand, he learned the basic principles of the Imāmiyya Shi'a by joining the circle of scholars belonging to the Hillah School, and on the other hand, he became affiliated with the Sūfis belonging to the Akbarī tradition and read the fundamental texts of Sūfism with their commentaries. Thus, he had the opportunity to penetrate the teachings of the two schools, claimed that Sūfism and Shi'ism expressed the same truth from different perspectives, and wrote many works to substantiate this claim. In this context, he made references to the works he had previously written in his various books, especially in the list of works he included in the introduction of his commentary on Fuṣūṣ al-Ḥikām. Based on the information here, most of the works he authored can be identified in terms of name and content. It is possible to complete the works he did not cite in the books he wrote, both from the literature that emerged after him and from library records. This study, based on the sources mentioned, aims to discuss Āmulī's works in various contexts such as number, content, chronology, language and style, and method. Thus, it will be determined where the author, who came to the forefront with his project of combining the principles of Sūfism with the teachings of Shi'ism, is positioned in the history of Islamic thought in terms of both Sūfism and Shi'ism through the works he wrote.

* This study is taken from my doctoral thesis titled "Sūfism-Shi'ism Interaction: The Example of Ḥaydar Āmulī", which is being prepared under the supervision of Assoc. Prof. Ercan Alkan.

Keywords

Sūfism, Shi'ism, History of Islamic Thought, Ḥaydar Āmulī, Biography.

Ethical Statement	This paper is a summary of the study titled “A Neglected Author in the Writing of The History Islamic Thought: An Analysis of Ḥaydar Āmulī’s Works in The Light of Bio-Bibliographic Data” presented at the Turkish Symposium of Social Science.
Type	Conference Proceeding
Received	2024-08-03
Accepted	2024-08-17
Published	2024-08-31
Category	Art & Humanities, Religion & Theology
Research Area	Religious Studies, Sufism
Conference	:
Title	4th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs/article/view/575
Location & Date	Online - August 26-31, 2024
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 4 - August 26, 2024, Monday 19:00 - 20:30
Copyright	© 2024 Emrah Baş. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Baş, Emrah. “A Neglected Author in the Writing of The History Islamic Thought: An Analysis of Ḥaydar Āmulī’s Works in The Light of Bio-Bibliographic Data”. <i>The 4th Turkish Symposium of Social Sciences: The Book of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 39-42. Ankara: Oku Okut Press, 2024. https://doi.org/10.55709/okuokutpress.54